

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ausführliche Schwedische Grammatik

Dieterich, Udo Waldemar

Stockholm [u.a.], 1840

Ur: Minnesteckning öfver Axel Arvid Raab, av B. v. Beskow.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62596](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62596)

half svängning. Denna oupphörliga ordning, med synbaraste oordning är icke oangenäm. Man hade ock flera pantomimdansar. T. ex. dansen föreställde en väfnad, sällskapet delades partals i tu, och paren skiftevis emot hvarandra korsades, än med upphöjda händer öfver, än med nedfällda hufvud under de mötandes händer. Detta föreställde väfstolens skäl vid trampningen. Emellan hvart par lupo barnen såsom skottspolar. När man hvilade anställdes sittlekar af hundrade förändringar, dels med panter, som alltid förvarades af Prostinnan och återlöstes med domens verkställande, ofta sinnrika nog; dels med tillhviskade frågor på hvilka den å andra sidan sittande hviskade svar, utan att känna frågan. Vid detta allt iaktogs den strängaste vård öfver ungdomens seder. Prosten sjelf var närvarande långt på morgonen, och minnet af hans fordna ungdomsnöjen lyste i hans anletsdrag.

*Ur: Minnesteckning öfver Axel Arvid Raab,
af B. v. Beskow.*

Den humoristiska sidan af Svenska vitterheten har, som bekant, sin egentliga glans af Bellman, och i den plastiska delen deraf står han alldeles ensam. Visserligen saknas ej mer hos oss, än annorstädes, humoristiska målningar, icke sällan mästerliga i sitt slag; men det förblifver till det mesta vid målningen, då åter hos honom figurerna äro idel rörliga Dædalus-bilder. Ty icke är det ensamt förträffligheten af hans naturteckningar, som göra Bellman, såsom skald, så stor. Andra hafva målat naturen med drag, som föga eftergifva hans. Glädjens lustbägare, skämtets fyrepilar och inbillningens solar hafva blifvit kastade af andra, till en förvånande rikedom. Men på Bellmans poetiska himmel gå stjernor upp och ned, alla med egna namn och igenkänningstecken. Han har ej skildrat lifvets ljussida. Tvertom.

Han har, som de flesta snillen, valt natten för att kasta sina blixtrar och det förlorade paradiset ligger i hans dikt, så mycket det kan ligga i en nordisk folksångares lyra. Men den högsta uppgift för den humoristiska skalden, är den för skalden i allmänhet: att skapa, icke blott efterbilda, vore det än aldrig så fullkomligt. Bellmans värld är också sjelfskapad, hvarenda figur lefver och rör sig, och inför konstens domstol äro hans Mollberg och Ulla lika odödliga, som Sergels Faun och Scopas' Bacchant. Men han tecknar icke blott lefvande figurer; han tecknar ett helt folklif. Han är på en gång vår Hollberg och Hogarth, folkets hemfödda skald och målare. Deraf förklaras tillräckligt svårigheten att finna en tolk af dessa skapelser, de der ännu på papperet ligga som bundna andar, hvilka vänta ljudet af den magiska stämman, som förmår lösa dem ur deras band, att befolka inbillningens och sinneas värld. Det är både en ära och ett missöde för den, som blifvit kallad Nordens Anakreon, att då röster aldrig skola saknas för andra skalder, måste en fullkomlig sångare af hans, likväl med tonkonstens tvillingsfödda, dikt, i alla dess skiftningar (hvilken förmåga troligen var honom ensam förbehållen) vara nästan lika sällsynt som han sjelf, och det är kanske mer än blott en dunkel aning, att det egna uttryck, som stämplar hans dithyramber, en gång skall förloras för våra efterkommande, likasom Tassos sånger redan tystnat kring Brennes stränder; ty tonernas ljud äro här det minsta, om ej sångarens ande blandar sig med skaldens, hans inbildning uppfattar och hans åtbörder återgifva de underbara tafforna, af hvilka hvar och en fordrar icke blott ett poetiskt sinne att förstås, men ett serskilt konststudium att utföras. De förutsätta hos den, som med deras återgifvande vill befatta sig, på en gång diktens känsla, tonkonstens öra, målarens uppfattning och mimens ansigts-spel. Sångaren skall här ej, som lyrans sträng, angifva sin egen ton, men som vindharpan genomströmmas af alla den fria luftens harmonier.

Vi hafva beundrat en sådan Bellmaniad, måhända den sista. Äfven han är försvunnen och denna förlust är icke ensamt vän-

skapens: den är allmännare. Blott i Danmark kan man se Holberg, i Frankrike Molière, i England Shakspeare i hela egenheten af deras skaplynne, och endast i Sverige får man höra Bellman, — eller rättare man har fått höra honom, ty med den veteran, som, sjelf invigd af Bellman i den orfiska sångens mysterier, i sin ordning invigde Raab till sin medtäflare och nu med oss sörjer vid hans urna, är, så vidt vi veta, denna konst utdöd.

Vi kalla den en egen och fosterländsk konst, elqvad fördömen deremot må invända. Och för oss, vid polen, der blomman — liksom på Alperna — står emellan snögrafvar, må vi så mycket omsorgsfullare vårda hvarje konstens gnista, som dess eld mäktigast motverkar lifvets förfrysning. Naturen begåfvar och vanlottar länder: Konsten gör dem åter lika, och bildningen skänker mer, än Perus skatter och Nilens fruktsamhet. Likväl, huru styfmoderligt slår ej ofta hjertat för konsten i Norden? Den ringaste snillelek från de tongifvande folken upptages vanligen af oss med förtjusning. Vi sätta obetingadt, med andra Mathews at Home och lilla Cassandrino på konstens rangordning; men äro vi lika fördomsfria, då konsten talar vårt eget tungomål, då snillet visar blott fosterländska anletsdrag? Eller har man ej, i allmänhet, betraktat föredraget af Bellmans dikter mera som en tillfällig, ursägtlig sällskapslek, än som en själfständig, ny, äkta inhemsk konstart?

”Men står den jemväl i förbund med en högre sedlighet och bör man offra sig åt densamma?” — torde någon fremmande röst gemmäla. Svaret är lätt. Det är känt, och behöfver ej bevisas, att endast en ädlare sinnlighet förmår besegra den oädla, liksom sireernas sång endast tystnar för sånggudinnornas. De æsthetiska njutningarnes mångfaldigande är befryndadt med en stigande bildning, och om konsten, i hvad form den må uppensbara sig, kan mer än om något annat åberopas: *emollit mores, nec sinit esse feros*. Äfven menniskan i våra dagar är en Centaur, hvares lägre eller djuriska del måste tämjas af den högre, eller öfversinnliga. Hos de gamle, dessa oupphinnliga mönster

af lefnadsfrisk bildning, var hvarje njutning poetisk, adlad af konsten till skön. Enligt fabeln var jemväl den guda-fagra yngling, hvilken antiken målar med behagens blickar och skönhetsgudinnans gyllne lockar, och som blef drufvans fader, sede-förädlare och ägde till ledare icke blott den glade, till Gudarnes gäst inbjudne Silenus, men äfven den vise Chiron. Och gossen fostrades vid Timgudinnornas dans ej allenast af de väna nymfer, men jemväl af de från himlafästet tårglänsande Hyaderna, till dess han slutligen togs i sånggudinnornas vård.

Derföre helsades han icke blott Evan, såsom vid Orgierna, men jemväl den "tvefödde," emedan han ägde en jordisk och en gudomlig födelse; den "ungdomlige," som uppehöll lifvets blomma; "den bevingade," hvilken upplyfte själen, och "den mildrande," emedan han förmildrade sinnet. Tillämpningen af denna sanning i dikten på vårt ämne undfaller icke den upplystare. Det vissa är, att med Raabs ande det mest poetiska flyktat från mången glädjefest.

*Ur: Nils von Rosensteins Samlade Skrifter,
1:sta Delen.*

Om på det heliga rum, der vi nu äro församlade, der allt skall förkunna den Högstes lof, der tankan intet ögonblick får vara skild från känslan af dess allmakt; der allt påminner om vår svaghet, vår ringhet, vårt intet; om på detta rum det kan tillåtas att gifva beröm åt de dödliga, att tillägga någon storhet åt det skapade stoffet, hvilken förtjenar väl mera att berömmas, hvilken kan med mera skäl kallas stor, än en rättvis domare? Fören edra ögon kring jordklotet, lemnadt till rof åt människornas otyglade begär och passioner; hvad möter eder syn? Laster och brott, svagheten som lider, styrkan som oförrättar, ondskan som aldrig hvilar, orättvisan, stundom konstig, stundom tilltag-